

Modna ilustracija inspirirana umjetničkim djelovanjem Borisa Bućana

---

Miličević, Tina

Master's thesis / Diplomski rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:001307>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-24**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

TINA MILIČEVIĆ

MODNA ILUSTRACIJA INSPIRIRANA UMJETNIČKIM
DJELOVANJEM BORISA BUĆANA

DIPLOMSKI RAD

Zagreb, Rujan 2022.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO TEHNOLOŠKI FAKULTET
Zavod za dizajn tekstila i odjeće

**MODNA ILUSTRACIJA INSPIRIRANA
UMJETNIČKIM DJELOVANJEM BORISA BUĆANA**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR:

Doc.art. IVANA MRČELA, mag.art.

KANDIDAT:

TINA MILIČEVIĆ

10488/TMD

Zagreb, Rujan 2022.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište u Zagrebu

Tekstilno-tehnološki fakultet

Studij: Modni dizajn

Matični broj studenta : 10488

Zavod za Dizajn tekstila i odjeće

Diplomski rad

MODNA ILUSTRACIJA INSPIRIRANA UMJETNIČKIM DJELOVANJEM/ BORISA
BUĆANA

Tina Miličević

Broj stranica: 43

Broj slika: 32

Broj literaturnih izvora: 15

Mentor : doc.art. Ivana Mrčela, mag. art

Članovi povjerenstva:

1. izv. prof. art. Paulina Jazvić, mag. slik., predsjednica
2. doc. art. Ivana Mrčela, mag. art., članica
3. izv. prof. Renata Hrženjak, članica
4. izv. prof. art. Koraljka Kovač Dugandžić, prof. Likovne kulture, zamjenik članice

Datum predaje: 23. rujna 2022.

Datum obrane rada: 26. rujna 2022.

Sadržaj:

Sadržaj:	4
1.UVOD.....	1
2.TEORIJSKI DIO	2
2.1 Boje, moda i umjetnost	2
2.1.2 Modna ilustracija kroz povijest.....	3
2.2 Boris Bućan.....	7
2.2.1 Biografija	7
2.2.2 Plakatna umjetnost	8
2.2.3 Nagrade i priznanja	10
2.2.4. Pojedina djela.....	12
3. METODIKA RADA	16
4. EKSPERIMENTALNI DIO.....	17
4.1. Likovno projektiranje odjevnog predmeta.....	17
4.2. Izrada tehničke skice odjevnog predmeta	18
4.2.2 3D simulacija konstruiranog odjevnog predmeta	21
4.3 Seriya modnih ilustracija inspiriranih radom Borisa Bućana	24
5. ZAKLJUČAK	39
6. POPIS VIZUALA	40
7. POPIS LITERATURE	43

SAŽETAK

Ovaj rad bavi se preobrazbom postojećih elemenata ilustracije u modnu ilustraciju. Glavni motiv rada i jest ilustracija koju proučavamo iz više gledišta, te kroz nekoliko njezinih razdoblja. Ključna nit vodilja koju pratimo je Hrvatski akademski slikar grafičar Boris Bućan, čijim se radom proteže beskrajna inspiracija. Kroz umjetnikova djela zapažamo mnoge likovne elemente, kolorističke odnose i kompozicije koje se upotrebljavaju u svrhu modne ilustracije suvremenog doba. Koristeći i reproducirajući elemente likovnih djela prethodno navedenog umjetnika, stvaraju se nove likovne kompozicije kao i potpuno novi karakter ilustracije. Temeljen bojama, kompozicijama i geometrijskim oblicima, poznati hrvatski grafičar i slikar Boris Bućan stvarao je iznimna djela i kreirao njihov kontekst. U ovom diplomskom radu koristi se umjetnikov rad i oblikovanje kao primarna inspiracija za vlastitu seriju modnih ilustracija.

***Ključne riječi :** moda, modna ilustracija, grafičke tehnike, grafika, boje, kompozicija, Boris Bućan*

SUMMARY

This thesis deals with the transformation of existing illustration elements into fashion illustration. The main motive of the work is the illustration, which we study from several points of view, and through several of its periods. The key guiding thread we follow is the Croatian academic painter and graphic artist Boris Bućan, whose work provides endless inspiration. Through the artist's works, we notice many artistic elements, color relations and compositions that are used for the purpose of fashion illustration of the contemporary era. By using and reproducing the elements of the art works of the aforementioned artist, new art compositions are created as well as a completely new character of the illustration. Based on colors, compositions and geometric shapes, the famous Croatian graphic artist and painter Boris Bućan created exceptional works and created their context. This thesis uses the artist's work and design as the primary inspiration for his own series of fashion illustrations.

***Keywords :** fashion, fashion illustration, mixed media, graphics, colors, composition, Boris Bućan*

1.UVOD

Ilustracija kao djelo grafičara jedinstven je prikaz određene tematike kroz spoj talenta i tehnika umjetnika. Promatrajući djela Borisa Bućana raspoznavamo mnoge geometrijske igre i vizualne prilagodbe koje jasno ukazuju na umjetnikov pristup samom radu. Umjetnik na svoj jedinstven način nerijetko dvojako prikazuje određene elemente te ih samim time čini dinamičnijima.

Plakatna umjetnost kod Borisa Bućana vješto je prikazana unutar likovno precizno izvedenih okvira koji skladno zaokružuju tematiku plakata kao takvog, te sadrže bitne informacije o događaju za koji je plakat napravljen. Koloristički pristup koji umjetnik koristi vrlo je upečatljiv i prepoznatljiv, kao i samo oblikovanje. Korištenjem geometriziranih fluidnih formi umjetnik izvrsno postiže dinamičnost unutar kompozicije. Moglo bi se reći kako se Bućanov rad zasniva na kontrastima što plakate čini vrlo prepoznatljivima. Posebna posvećenost kazališnim plakatima urodila je jednim od najboljih plakata za kazališne predstave u hrvatskoj. Osim plakata, umjetnik je izradio i mnoga druga djela koja su izlagana u raznim velikim svjetski poznatim galerijama i muzejima. Svoj je jedinstveni potpis u svijetu umjetnosti svakako ostavio, te samim time doprinjeo likovnoj sceni i obogatio ju za niz izvanrednih dijela.

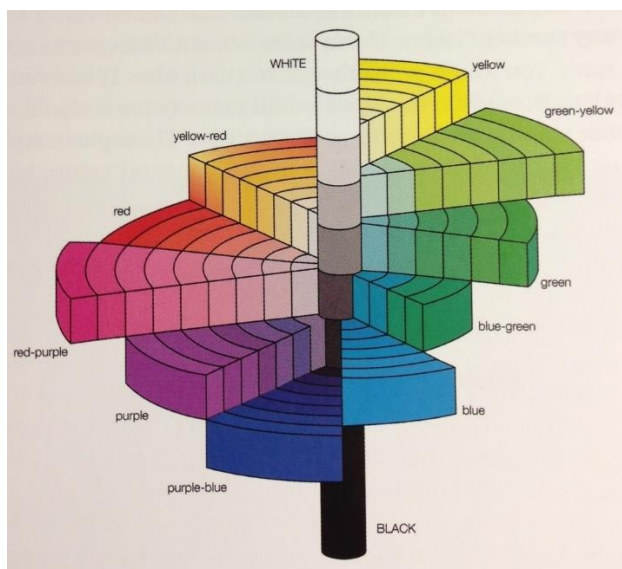
[3,4]

2. TEORIJSKI DIO

2.1 Boje, moda i umjetnost

Riječ boja u svakodnevnom životu ima mnogostruko značenje. Uza svu mnogostrukost, nedorečenost, zamućenost i nesigurnost, vezane uz taj pojam, jedno je jasno: ako boju možemo doživjeti samo našim optičkim aparatom našim organom vida – tada je ona isključivo optički fenomen. Boja je neopipljiva, nema miris, nema zvuk. Filozofski gledano boja je zbilja fenomen koji nas okružuje. Boju osjećamo svim osjetilima, opkoljeni smo njome sa svih strana a ipak ju ne znamo tično definirati niti identificirati. Ako pogledamo u bilo koji leksikon ili fizikalni priručnik, naći ćemo lakonsku definiciju da je boja *psihofizikalni fenomen induciran svjetlom*. Svakako, poznato je da doživljaj boje proizlazi iz tri čimbenika. Prema knjizi Nikole Tanhoferova ta tri čimbenika su: spektralni sastav svjetla koji pada na promatrani predmet, molekularna struktura materijala od kojeg se svjetlo odbija ili tvari koja ga propušta i o našim osjetima boje kroz oči i um. Ne istražujući dublje razloge toga, autor zaključuje kako boja čovjeku nije nužna da bi preživio kao što su neki drugi osjeti.

2.2.1 Boje i njihovo značenje Više o boji unutar tematike promatramo kroz Munsellovu teoriju koja je vjerojatno najpoznatija i najiscrpnija. Teorija uspostavlja razliku triju dimenzija i klasificiranje prema njihovu tonu, zasićenosti i svjetloći.

Sl.1. Munsellova teorija boja

Ton boje označava vrstu boje, a ponekad se definira i kao kromatska kvaliteta boje. Da bismo pojasnili pojmove zasićenosti i svjetloće, najprije dijelimo boje u dvije osnovne skupine: kromatske i akromatske. Zasićenost boje je stupanj do kojeg se boja čini čistom, s time da nastala promjena u kvaliteti odnosno čistoći boje ovisi o postotku miješanja akromatske sa kromatskom bojom. Svjetloća ili luminacija je relativna količina svjetla bilo koje valne dužine koju boja prividno emitira.

Međusobno djelovanje boja je također jedinstveni fenomen koji nam ukazuje na odnos i utjecaj boje prema boji a možemo ga pronaći na gotovo svakom dijelu Borisa Bućana. Svaka pojedina boja na likovnom djelu sama sebi daje vrijednost kao i boji kojoj je suprotstavljena. To je taj jedinstven odnos boja kojem umjetnik daje posebnu pozornost.

Promatrajući boje iz likovnog aspekta crna i bijela pripadaju kategoriji *ne-boje*, a sve ostale boje imaju neki prikaz i razine. Slikarski primari su crvena, plava i žuta. Sekundarne boje u likovnoj umjetnosti su narančasta, zelena i ljubičasta, koje su izvedenice primarnih boja. Tercijare boje su izvedenice sekundarnih boja što dovodi do palet boja sa smanjenom međusobnom kontrastnoću. Te boje nerijetko su zagasite i nazivamo ih najnečistijim bojama. Komplementarni parovi posebna su kategorizacija parova boja koje zajedno djeluju na sebi specifičan način. Oni čine osnovu harmoničnog slaganja boja.

Učinak boja vrlo je zanimljivo područje za proučavanje, te se koristi u svim oblicima umjetnosti, izražavanja i svega vizualnog. Harmonija boja sklad je dijelova jedne cjeline, s toga se uglavnom odnose na područje ugodno/neugodno i pojmove lijepo/ružno. Taj doživljaj vrlo je subjektivan. Tijekom proučavanja plakata Borisa Bućana često se može razaznati komplementarni učinak boja koji se odnosi na suprotstavljanju dviju komplementarnih boja. Na umjetnikovim plakatima također nalazimo jedan fenomen a to je stereoskopski učinak boje. Poredamo li na nekoj tamnoj podlozi točke osnovnih boja neke će se više isticati od drugih. Jasno je kako o boji postoji mnogo teorije i analiza, te je vidljivo da ih umjetnik kvalitetno poznaje a samim time profesionalno koristi njihov učinak za stvaranje željene atmosfere na djelu koje stvara. [5]

2.1.2 Modna ilustracija kroz povijest

Modna ilustracija kroz povijest stvaranja prikazala nam je mnoga razdoblja i mnoge tehnike. Neke modne ilustracije dosežu starost od 500 godina, što ih čini začetcima modne ilustracije.

Modna ilustracija preteća je modne fotografije, koja je ujedino i zasjenila ilustraciju u pojedinim periodima povijesti. Mnoge modne kuće imale su ilustratore koji su skicirali i ilustrirali pojedine modele te ih putem tadašnjih novina predstavljali. Prve modne ilustracije oizrađene su u tehnici bakropisa a datiraju još iz 16.stoljeća. Na njima je predstavljeno tadašnje odijevanje. Moglo bi se reći kako je Pariz kao modna prijestolnica dom modne ilustracije, no tijekom revolucije ubrzo se način izražavanja proširio na Englesku i Njemačku. Jedno od prepoznatih imena je talijanski slikar Giovanni Boldini.

Slika 2. : *Giovanni Boldini – Portret Gospođe*

Za njega mnogi smatraju da je ostavio veliki utjecaj na mlade generacije ilustratora. Fovizam, kubizam i ostali pravci prate modnu ilustraciju kroz razdoblja i oblikuju nove ilustratore. Popularizacijom časopisa popularizira se i modna ilustracija koja predstavlja pojedinog autora koji vrlo često sam i ilustrira vlastite modne zamisli. Dvorske dame, i mnogobrojni portreti ljudi visokih staleža, također su djelom modne ilustracije budući da je odjeća i sav modni aspekt na njima vjerno prikazan. Ta djela zaslužna su za današnju reinterpretaciju i rekonstrukciju kostima iz raznih povijesnih razdoblja. Kostimografi danas većinski crpe inspiraciju upravo iz modne ilustracije ili druge vrste prikaza odjeće, frizura, nakita i svih ostalih elemenata koji uključuju modu. Ilustracija i vizuali su svakako najdragocjeniji djelovi slikarstva i grafike za modnu i kostimografsku industriju danas.

Krajem 19. i sredinom 20. stoljeća djelovali su umjetnici Charles Dana Gibson i Giovanni Boldini, koji su uvelike utjecali na formiranje samog koncepta ženske ljepote, prikazujući manekenke u izvrsnim odjevnim kombinacijama i vitke figure. Gibson zaslužuje posebnu pažnju, jer stvorio posebnu sliku ideala koju su prave žene pokušavale oponašati. Zapravo, Gibson Girls bile su prve rukom nacrtane ikone stila. Poseban doprinos razvoju ilustracija također su dali i modni ilustratori Paul Iribe, Georges Barbier, Georges Lepape, Erte, Kenneth Paul Block i mnogi drugi. Ilustracije nešto novijih datuma već možemo pronaći u Vogue časopisima. 1930-tih događa se zaokret. Pojavom modne fotografije, ona smanjuje zastupljenost ilustriranih naslovnica i stvara potpuno novi identitet časopisa. To je uvelike naštetilo tadašnjoj industriji modne ilustracije i zaposlenosti vrsnih ilustratora.

Do najzanimljivijeg razdoblja modne ilustracije dolazimo zajedno sa tehnološkim razvitkom i dolaskom razdoblja interneta i internetskih časopisa. Danas možemo primijetiti da uz rapidan razvoj modne fotografije, u porastu je i zastupljenost modne ilustracije. Danas brendovi odjeće i modnih dodataka koriste crteže i kao printeve i kao uzorke na tkaninama. U pojedinim luskuznijim trgovinama možemo primijetiti i ručno crtane ilustracije kao bannere i postere kako bi prostor bio prilagođen pojedinom brendu. U modnim časopisima porasla je zastupljenost ilustracija u svrhe marketinga i raznih reklamnih kampanja. Danas modni ilustratori eksperimentiraju više no ikad. Razne tehnike, formati, tematike i još razna obilježja daju nam široku sliku u izražavanju kroz modu i ilustraciju u jednom. Osim starih tehnika, ilustratori danas rade digitalno. Korišenjem Adobe Illustratora i ostalih računalnih programa dolazi do lakšeg, točnije direktnog apliciranja na Internet mjesta, društvene mreže i slično. Možemo reći kako je danas dostupnost modne ilustracije vrlo velika, a ilustraciju je moguće pronaći gotovo na svakom koraku. Ono što je danas moglo bi se reći problem, je to da ilustrator može ali i ne

mora biti škololvan pa tako nailazimo na velik raspon kvaliteta u izradi modne ilustracije. Poznavanje osnovnih tehnika crtanja, boje i teorije likovne umjetnosti svakako utječe na kvalitetu modnih ilustracija.

Slika 3.: *Domagoj Šokčević – Girl + Glasses*

U hrvatskoj danas raste broj mladih modnih ilustratora, a jedan od njih je i Domagoj Šokčević. Ilustrator kroz svoj jedinstven način oblikovanja i kolorit predstavlja modu prošlog stoljeća i tematiku koja ga okružuje. Uz razne međunarodne suradnje u inozemstvu objavljuje svoje radove i svojim ilustracijama kreće u smjeru europske modne prijestolnice – Francuske.

Također na inozemnoj sceni postoje mnoga poznata imena u svijetu modne ilustracije. Jedna od njih je i Caroline So, koja je u zadnjih deset godina surađivala sa velikim svjetskim brendovima kao što su Marc Jacobs Beauty, Kate Spade, The Estee Lauder Companies, GOOP i mnogim drugima. Njezine modne ilustracije krasile su mnoga pakiranja luksuznih proizvoda ali i naslovnice modnih časopisa. Pristup modnoj ilustraciji koji Caroline ima je stilski vrlo upečatljiv kombinacijom crnih linija kao konturama i pastelnim koloritom koji uvijek prati njezine ilustracije. Svakako bi smo mogli reći kako se njezin ilustratorski stil ističe u mnoštvu. [14]

Nadia Flower jedna je od modnih ilustratora koji također ima vrlo specifičan oblik vizualne komunikacije. Ova ilustratorica i umjetnica unutar modne industrije stvara vrlo snažne vizuale, modne ilustracije i foto manipulacije koje osnažuju poruku brenda koji se predstavlja. Sama navodi kako je njezin pristup vrlo instiktivan i zaigran. Nadia Suraduje sa modnom kućom Celine, Dior, Saint Laurent i mnogim drugima, što njezin portfolio čini vrlo bogatim.[15]

2.2 Boris Bućan

2.2.1 Biografija

Boris Bućan rođen je 15. ožujka 1945. godine u Zagreb. Po završetku Škole primijenjene umjetnosti upisuje Akademiju likovnih umjetnosti u Ljubljani 1967. godine. Studiranje slikarstva nastavlja na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu gdje je diplomirao 1972.godine. Među prvim javnim intervencijama bila je intervencija u javnom urbanom : pločnik obojen u plavu boju u Varšavskoj ulici i prostoru pod nazivom *Pikturalna petlja* koju je radio s Josipom Stošićem u Gundulićevoj ulici u Zagrebu. Bućan izlaže na mnogim kontinentima. Velik broj samostalnih izložbi te mnogo skupnih otvara mu nove puteve, te postaje izuzetno cijenjen u hrvatskoj i inozemstvu. Zbog svojih plakata koji ostavljaju snažan dojam i ne prolaze nezamijećeni, postaje dobitnikom brojnih nagrada. Suraduje sa velikim brojem kazališta te postaje uvršten umjetnik u mnoge velike svjetske muzeje. Bućan se posljednjih desetak godina okreće sve više konceptualnom pristupu slikarstvu i kombinirajući nađene fotografije i grafizme stvara jednu novu eru svog rada. [12]

Bučan navodi kako na njegov rad nisu utjecali izravno plakati i autori plakata, već tehnika tiska u štampariji SC-a koju je u to vrijeme vodio Brano Horvat. Prilikom probnog tiska nekih od skica, uvidio je kako i sami tisak ima svoje zakonitosti koje treba poštovati. Plošnost kao najizraženiji element bio je uvjetovan tehnikom. Bučan nam otkriva kako je u američkoj pop kulturi taj tisak bio prakticirna i na platnu. Osjetivši kako ima prostora za napredak i unaprjeđenje tehnike istraživao je nove granice u tisku. Smatrao je kako će Zapad biti taj filter koji određuje što je prava umjetnost, a što ne.

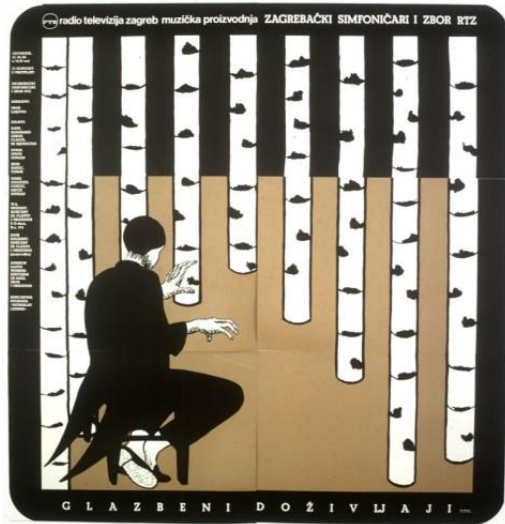

Slika 4: Portret Borisa Bućana i njegovo najnagrađivanije djelo

2.2.2 Plakatna umjetnost

Poznato je kako Bučan uvodi novosti u svijet umjetnosti. Dimenzije koje uzima za svoje plakate u tadašnje doba nadmašuju svaki gabarit komercijalnog plakata. On svoju ideju ostvaruje na šest listova dimenzije 2 puta 2 metra, međusobno spojenih u cjelinu i otisnutih što Tonko Maroević navodi kao mijenjanje slike grada i nametanje građanima svojom veličinom. Inspiriranost velikim umjetnicima nije neprimjetna. Stvarajući plakat za Glazbene doživljaje Zagrebačkih simfoničara i Zbora RTZ-a u Koncertnoj dvorani Vatroslava Lisinskog referira se na poznato djelo iz 1921. godine- Pivassova *Tri svirača*. Isto tako kroz Botticellijevo *Rođenje Venere*, Bučan stvara plakat za Međunarodni dan muzeja u Muzejskom dokumentacijskom

centru u Zagrebu. Vještina kojom se Bućan referira na poznata velika djela je vrlo interesantna budući da on od inspiracije stvara svoj specifičan vizualni identitet.

Slika 5.: Glazbeni doživljaji – Boris Bućan

Slika 6: Picasso – Tri svirača

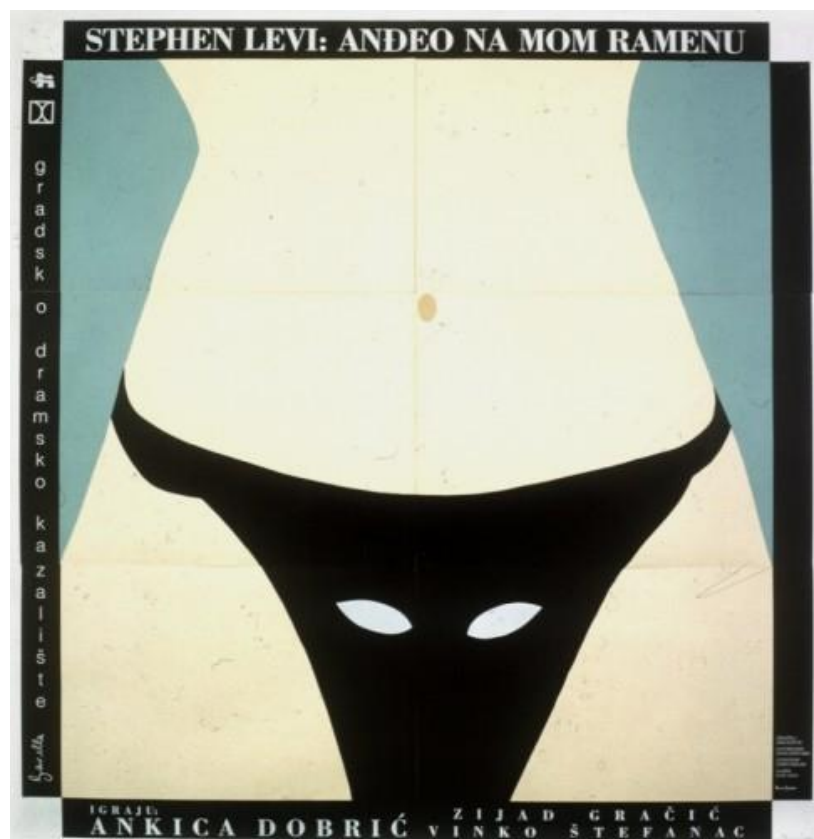
U umjetnikovom radu možemo prepoznati pojedine specifične elemente kao što su zlatna boja i crne linije kod plakata koje je radio za trijenale hrvatske skulpture. Također inspiriranje secesijom uočljivo je u radu za Splitski HNK, primjerice za predstavu *Roko i Cicicbela*, 1983. godine. Šaroliki motivi i miješanje boja u uzorke koji tvore neku novu vizualnu percepciju postaju također njegov prepoznatljiv motiv. Posebno zanimljivo je korištenje okvira koje vješto koristi za sve potrebne natpise i informacije vezano za predstavu kojoj je plakat namijenjen. Kako njegov rad odmiče, Bućan koristi nove oblike vizualne komunikacije te počinje koristiti antropomorfne i animalne motive. Dobro poznati *Žar ptica* izrađen za predstavu Igora Stravinskog, najpoznatiji je plakat tih likovnih obilježja koji je uvelike konkurirao i bio predstavljen na mnogim prestižnim mjestima izlagajna. Grafizmi koje umjetnik koristi u pozadini plakata postali su i njego patent, te grafički simbol koji kasnije ponavlja na mnogim plakatima. Motiv svakako postaje zamjećen pa tako dolazi i do suranje sa autokućom koja u suradnji sa Borisom Bućanom izrađuje print za pojedini model automobila iz svoje ponude. Zanimljiva je činjenica koju sami umjetnik navodi kako je taj *Žar Ptica* posebno zamijećen među njegovim radovima. Bućan nam govori kako je u svojim počecima još tijekom srednje škole krenuo raditi plakate za zagrebački HNK, te već tada zasjenio tadašnja glavna imena zadužena za plakate predstava. Vrlo brzo postiže veliki publicitet i biva tražen u većem broju

kazališta. Kasnije, prilikom prijavljivanja izložbi u hrvatskoj i inozemstvu prilikom slanja 20-30 svojih plakata, kustosi najviše zamjećuju *Žar ptica* za koji navode da ima elemente Egipatske umjetnosti. Bućan navodi kako nije razmišljao o egiptu stvarajući taj plakat, već o biljci u svom predsooblju. Priznaje kako nije bio u potpunosti zadovoljan tim plakatom zbog prevelike zasićenosti zelene boje, međutim ubrzo je napravio vrlo srodan plakat za predstavu *Davo u selu*, bacio vatru i sve te trave obojio u crveno. Navodi kako su oba plakata potpuno iste kvalitete ali iz nekog njemu ne poznatog razloga svi traže *Žar ptica*.

[3,4,11]

2.2.3 Nagrade i priznanja

Boris Bućan djeluje kao umjetnik dugi niz godina pa tako i osvaja mnoge nagrade za svoj rad. Nagradu Zagrebačkog salona dobio je 1970. i 1983. godine. Veoma značajna nagrada koju je Bućan osvojio na 7. međunarodnom bijenalu kazališnog plakata u gradu Rzeszow-u u Poljskoj 1999.godine bila je prvo mjesto sa plakatom *Anđeo na mom ramenu* Gradskog dramskog kazališta *Gavella*.

Slika 7.: Anđeo na mom ramenu – Boris Bućan

1998. godine, Bućan sa plakatom za balet Igora Stravinskog : *Žar ptica*, ulazi u postav izložbe The Power of Posters u Victoria and Albert Muzeju u Londonu. Na izložbi je predstavljeno 250 najboljih radova nastalih u razdoblju od 1970. do 1998. godine, a još jedan uspjeh je to što je djelo *Žar Ptica* krasilo naslovnicu kataloga izložbe. Zanimljivost usko vezana uz ovo Bućanovo djelo je ta da je nedavno jedan ovaj plakat u galeriji Rennert u New Yorku prodan za čak 11 tisuća američkih dolara što ga čini jednim od najskupljih prodanih primjeraka plakata *Žar ptica* ikad.

Slika 8.: *Žar ptica*

Bučanova djela danaas možemo pronaći u stalnom postavu brojih svjetskih muzerja kao što su MoMa i Cooper – Hewitt Museum u New Yorku, State Library of Victoria u Melbourneu, te u cijenjenim Europskim muzejima: Staatliches Museum fur Augewandte Kunst u Munchenu i Deutsches Plakat Museum u Essenu. Najpoznatije skupne izložbe na kojima je sudjelovao su Venecijanski bijenale 1984.godine, Trijenale u Milanu 1992. godine, Bijenale i Sao Paolu 1989. godine i *World Goes Pop* izložbi 2015. u Tate Modern u Londonu. Dakako, jedno od najvažnijih priznanja u njegovoj karijeri je došlo 2006. godine. Hrvatsko dizajnersko društvo dodjelo je Borisu Bućanu nagradu za životno djelo. Mnoge izložbe iza godina rada umjetnikova djelovanja su pokazatelj veličine djela i autora. Uz mnogobrojne skupne izložbe i suradnje Bućan i dan danas djeluje i izlaže, što obogaćuje njegov profesionalni opus.

2.2.4. Pojedina djela

Kod Bućanovih djela postoji taj jedan zaniljiv element koji se povremeno pojavljuje i u naslovu. Slika *Crnačka maska – moja cipela* zanimljiv je primjer akrila na platnu dimenzije 140 x 140 cm na kojoj umjetnik spaja dva potpuno različita pojma u jedan jedinstven vizual. Koristeći crnu, bijelu i tek malo crvene boje, stvara izvanrednu plošnu cjelinu. Upravo ta plošnost postaje prepoznatljiva formalna karakteristika Bućanovih radova, bilo da se radi o slikama ili o njegovim antologijskim plakatima. Gornjim rubom unutar slike horizontalno je crvenom bojom ispisan naziv djela. Vertikalnu os zauzima veliki plošni oblik crne lohane muške cipele, sa tek crvenim vezicama. Pozicioniranjem i manipulacijom kadra same cipele ili maske, Bućan dovodi promatraća do zanimljivog mjesta promaranja i propitkivanja što on zapravo vidi. Mnoga umjetnikova djela imaju dvojaki smisao namjerno izazvan, te to iziskuje posebnu pažnju od strane promatraća.

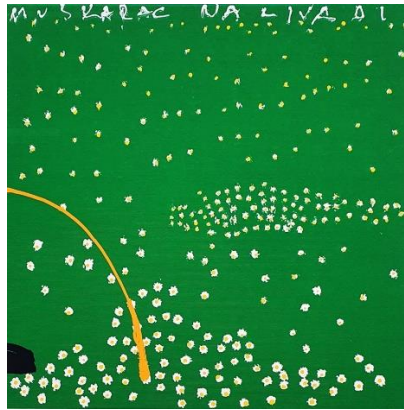
Slika 9.: *Crnačka maska – moja cipela*

Prilikom promatranja Bućanovih djela, u velikom broju možemo pronaći taj odnos teksta i likovnih elemenata. Kod slika to su često nazivi samih slika, ukomponirani svojim kontekstom tako da usmjeravaju pogled upravo na ono što je umjetnik htio prikazati. Kod plakata je već kompleksnija priča. Jasno je koja je funkcija plakata i koju svrhu on mora ispunjavati. Bućanovi okviri plakata su vrsno korišteni za sažimanje popratnih informacija koje su potrebne, dok se naslov same predstave povremeno nalazi unutar kompozicije. Izvrstan primjer takvog načina oblikovanja naziva predstavne unutar likovne kompozicije je plakat za predstavu "Nabucco" koju je Bućan radio 1983.godine. Koristio je znakove nalik klinastom pismu kojima oblikuje Nabukodonosora, odnosno situaciju u kojoj najveći vladar Novobabilonskog Kraljevstva doživljava poraz i pada. Taj prizor oblikuje u vrlo zanimljivim kolorističkim odnosima i geometriziranim objektima koji jasno naznačuju strogoću i dinamičnost radnje.

Slika 10.: Plakat za operu *Nabucco*

Kod djela pod imenom *Muškarac na livadi* odlično se očituje Bućanova humoristična strana koju interpretira na vrlo vješt način. Velika zelena površina sa stiliziranim cvijećem, predpostavimo tratinčicama, sadrži kao i mnoge njegove slike naziv u gornjem dijelu. Vrlo domišljat humoristični prikaz radnje mokrenja na livadi jasno asocira na muškarca. Žuti mlaz mokraće smješten u donjem lijevom kutu proporcionalno sa crnom mrljom/cipelom jasno ukazuje na radnju koju konotira. Bućan je koristeći dvije boje i dvije ne boje dočarao jasan čin i tako na vrlo dinamičan način prikazao pojavu muškarca na livadi kao što i stoji u naslovu.

Slika 11. : *Muškarac na livadi*

Svakako, zanimljiva su nam Bućanova oblikotvorna pristupanja gdje dodiruje neke granice nadrealizma. Primjer djela *Servis za kavu* najbolji je primjer kako postojećim objektima izvršava prenamjenu i tako ih predstavlja u novom ruhu. Na ovom djelu bućan sa nebojama i samo jednom bojom-zelenom, dinamično i u kadru dominantno prikazuje buket tupilana kojima je dodana ručka šalice kao nova vrijednost. Na taj način samom tom buketu daje težinu, važnost, nešto ne tako prolazno kao buket tulipana, a opet jednako krhko. Vrlo je zanimljiva ta igra sinonima koju Bućan interpretira kroz svoje stvaranje.

Slika 12.: *Servis za kavu*

Danas, Bućan eksperimentira modernom tehnologijom i istražuje njezine mogućnosti. Fotografirajući mobilnim telefonom kamen, dlaku svog psa, maramice i slično istražuje nove dimenzije slikarstva i navodi kako on to ne gleda očima fotografa već slikara. Ne rabeći nikakve foto uređivače, već isključivo manipulirajući fotografijom: promjenom i rezanjem njezinog kadra, uvećavanjem bućan dolazi do pojave portreta kojih odabire oko stotinjak, selekcijom njih čak 17 tisuća.

3. METODIKA RADA

Tijekom proučavanja kompozicija koje stvara Boris Bućan, možemo zaključiti kako su plohe i linije te koje većinski vode cijelu priču. Dinamika koja se stvara uvjetovana je upravo igrom debljih i tanjih linija, kontrastnih boja i raznih elemenata i grafizama. Promatranjem Bućanovih djela pojavljuje se fasciniranosti grafičkim oblikovanjem i uzorcima koje stvara unutar ploha te tako postaju primarna inspiracija za seriju modnih ilustracija. Djela poput *Žar ptica*, *Otelo*, *Glazbeni doživljaji*, *Giselle* i mnogi drugi samo su dio Bućanovog rada koji je inspiracija za ovaj diplomski rad.

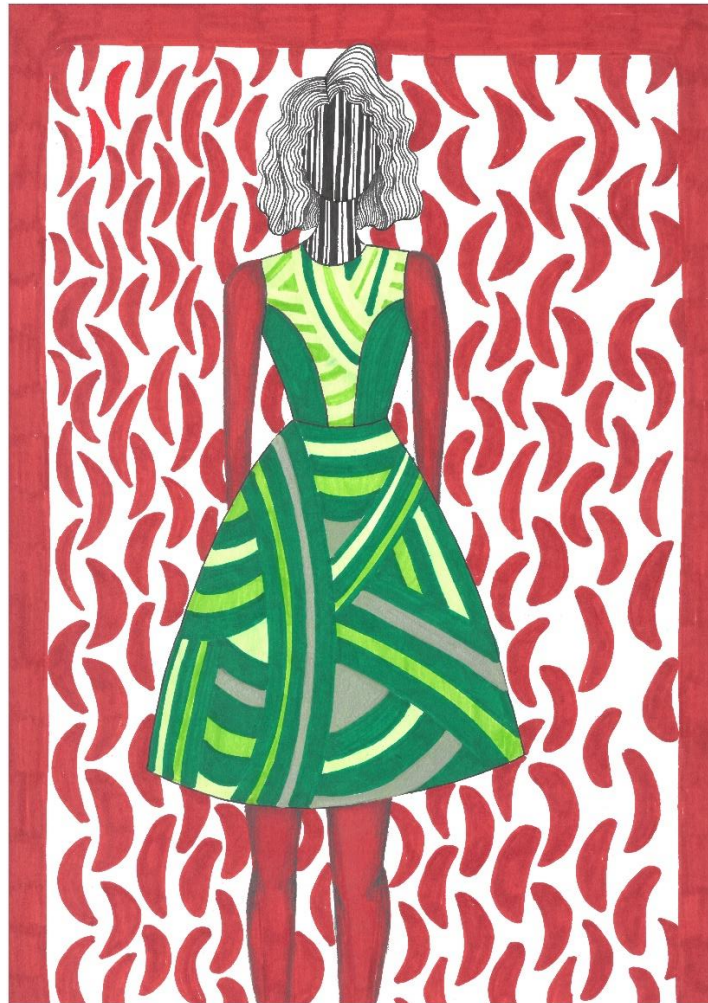
Tehnika realizacije modnih ilustracija biti će više, te će se međusobno ispreplitati tijekom stvaranja plošnih elemenata. Modne ilustracije biti će rađene na mixed media 200g papiru namjenjenom za upotrebu više tehnika istovremeno. Pretežna tehnika je akril na papiru uz drvene bojice, akrilne flomastere i tuš i pero.

Po završetku izrade kolekcije modnih ilustracija, jedan izabran model biti će konstruiran i modeliran, te izrađen tehnikom šivanja u prirodnoj veličini u naznačenoj konfekcijskoj veličini. Materijal od kojeg će model biti izrađen je pletivo od poliestera, a namijenjen je za svakodnevnu upotrebu.

4. EKSPERIMENTALNI DIO

Zadatak je izraditi mapu likovnih rješenja modnih plakata za žensku odjevnu kolekciju u obliku modne ilustracije inspirirane radom Borisa Bućana te izraditi jedan odjevni predmet u konfekcijskoj veličini, koristeći likovne elemente umjetnikova djelovanja. Posebna pozornost posvećena je geometrizaciji i stilizaciji kroz uzorak pri tvorbi likovne figurativne cjeline. Cilj je projektirati kolekciju svakodnevno nosive odjeće koja se sastoji od raznih modnih dodataka i odjevnih kompozicija, te ih prevesti u suvremenu modnu ilustraciju. Po završetku izraditi u konfekcijskoj veličini jedan odjevni predmet.

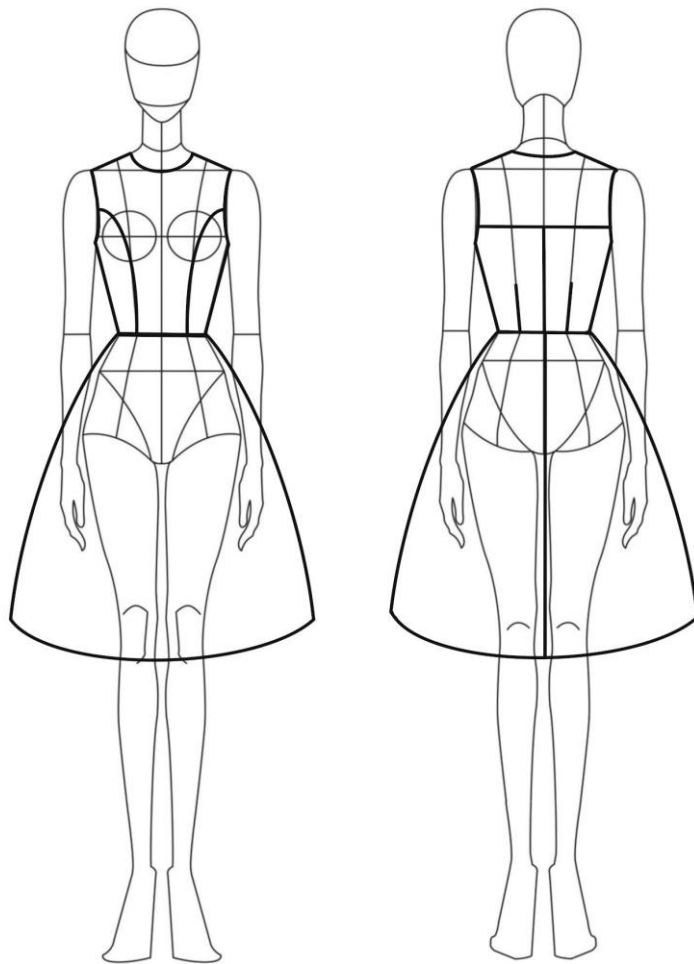
4.1. Likovno projektiranje odjevnog predmeta

Slika 13. : Modna ilustracija inspirirana radom Borisa Bućana

4.2. Izrada tehničke skice odjevnog predmeta

Projektiranje ove kolekcije zasniva se na kombinaciji geometrijskih i fluidnih linija u ulozi krojenih dijelova. Dinamizacijom linija unutar siluete, te onima koje ju preoblikuju dobivamo kontrastne odjevne kompozicije koje uz implementirane uzorke u obliku modne ilustraci tvore posebnu likovnu kompoziciju.

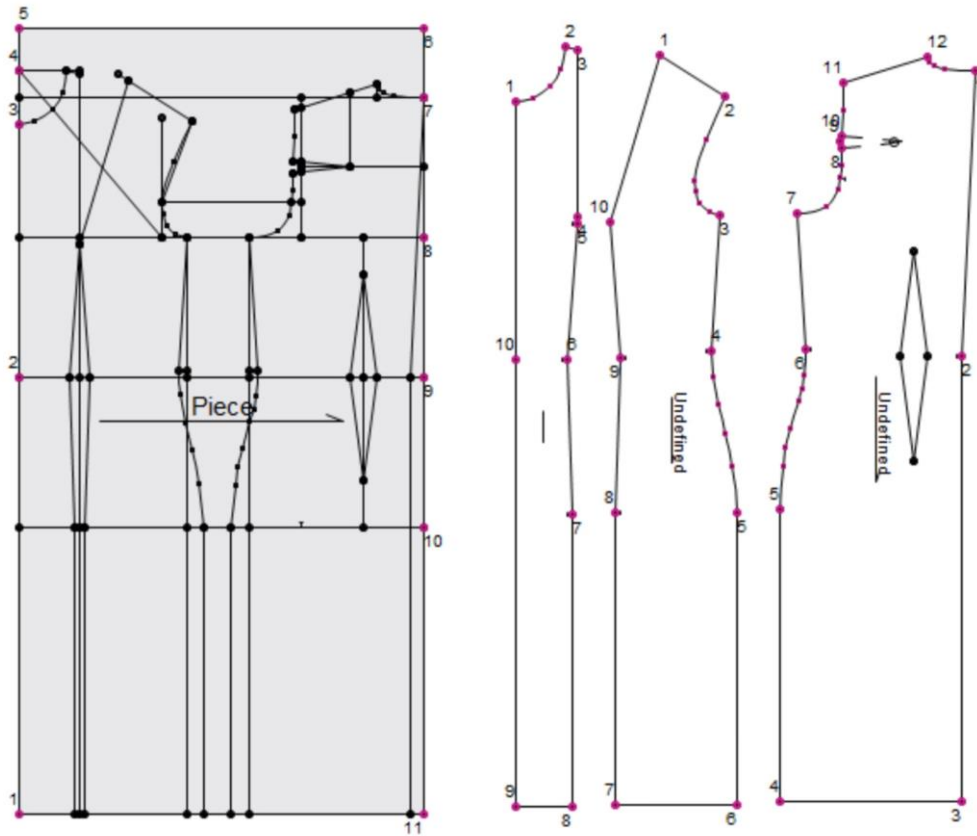
Slika 14. : skica 1

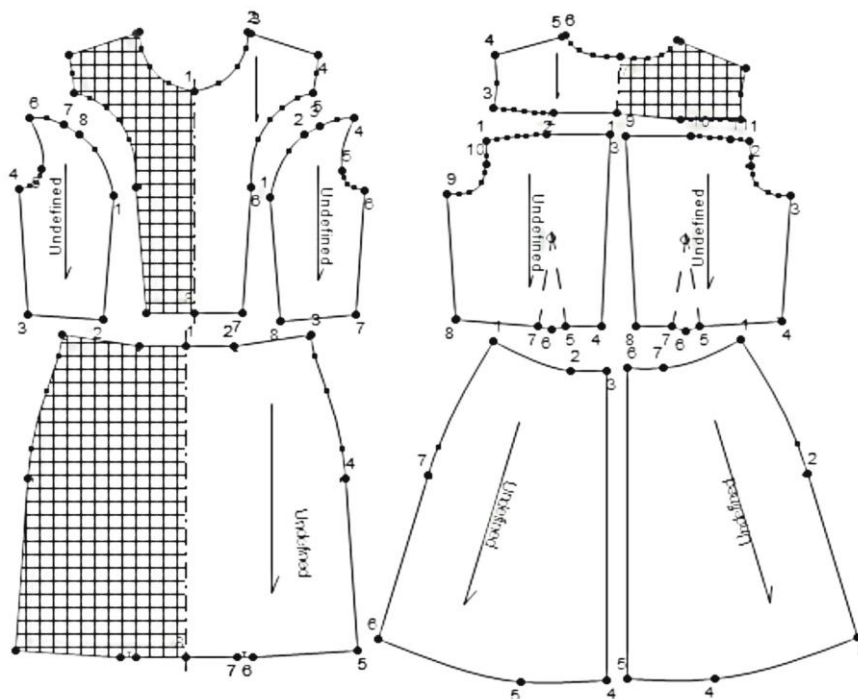
4.2.1. Konstrukcija i modeliranje odjevnog predmeta

Konstrukciju odjevnog predmeta, odabrane haljine iz projektirane kolekcije započinjemo konstrukcijom temeljnog kroja haljine u veličini 36. Zatim modeliramo prema zadanoj skici iz kolekcije. Konstrukciju izvodimo u CAD sustavu. Konstrukcija kroja započinje kreiranjem osnovnog geometrijskog oblika te definiranjem dimenzija pravokutnika. Zatim kreiramo točku na sredini segmenta te iz te točke kreiramo ravnu vertikalnu liniju i skraćujemo ju do prve poprečne linije. Sljedeći korak je kreiranje točke visine bokova na zadanoj udaljenosti od već postojeće točke na kroju te iz te točke kreiramo ravnu horizontalnu liniju. Strukiranjem za 2 cm na liniji struka kreiramo točke bočnog šava, te ih podižemo na liniji struka za 1 cm. Preoblikujemo ravni segment u krivulju funkcijom *Move Point*. Kreiramo točnu na sjecištu linije bočnog šava i linije visine bokova te zatim kreiramo krivulju bočnog šava od struka do visine bokova funkcijom *Draft*. Za kreiranje krivuljnih točaka potrebno je uz lijevi klik miša držati i tipku *Shift*, a krivulja se preoblikuje pomakom krivuljnih točaka. Kopiranje segmenata kroja radi se desnim klikom miša na odabrani segment, te kada se otvori izbornik potrebno je odabrati funkciju *Segment/Copy*. Točka sredine ušitka u struku dobije se kreiranjem točke na polovici linije struka na prednjem dijelu. Funkcijom *Dart* kreira se ušitak na prednjem dijelu širine 3 cm i dubine 12 cm. Ušitak konstruiramo definiranjem polovice iznosa s lijeve i desne strane prethodno kreiranje točke, a točnu vrijednost dubine ušitka naknadno definiramo u izborniku svojstava ušitka. Za ušitak na stražnjem dijelu kreiramo točku na trećini duljine linije struka te na taj način nastaje točka sredine prvog ušitka u struku. Zatim kreiramo točku na drugoj trećini duljine linije struka te ta točka predstavlja sredinu drugog ušitka u struku. Funkcijom *Dart* kreiramo prvi ušitak na struku širine 3 cm i dubine 10 cm, a zatim i drugi ušitak širine 2 cm i dubine 8 cm. Izdvajanje pojedinačnih krojnih dijelova možemo raditi funkcijom *Build Piece* koja omogućava selektiranje dijelova površine koji se žele izdvojiti kao zaseban dio. Dijelove površine selektiramo lijevim klikom miša, a funkciju završimo klikom na selektiranu zasjenjenu površinu te *Drag 'n' Drop* metodom izdvajamo krojni dio. Izdvajanje možemo raditi i funkcijom *Trace Segments* koja omogućava selektiranje segmenata konture koja se žele izdvojiti kao zaseban dio. Segmente konture selektiramo lijevim klikom miša u smjeru kazaljke sata, a izdvajanje krojnog dijela povlačenjem lijevim klikom miša (*Drag 'n' Drop* metoda). Tipkom F10 otvara se izbornik označavanja i vidljivosti elemenata kroja te u njemu uključimo prikaz linije osnove, a zatim definiramo smijer osnove funkcijom *Set Base Line Perpendicular* koja postavlja liniju osnove okomito na selektirani segment, a selektiranje segmenata izvodi se klikom na prvu i zadnju točku segmenta. Otvaranje simetrije krojnog dijela

radimo funkcijom *Open Half Piece Line* koja omogućava otvaranje simetrije preko selektiranog krojnog dijela. Selektiranje segmenta izvodi se klikom na prvu i zadnju točku segmenta u smjeru kazaljke sata. [6]

Slika 15: temeljna konstrukcija ženske haljine

Slika 16: modelirani kroj ženske haljine prema odabranoj skici iz kolekcije

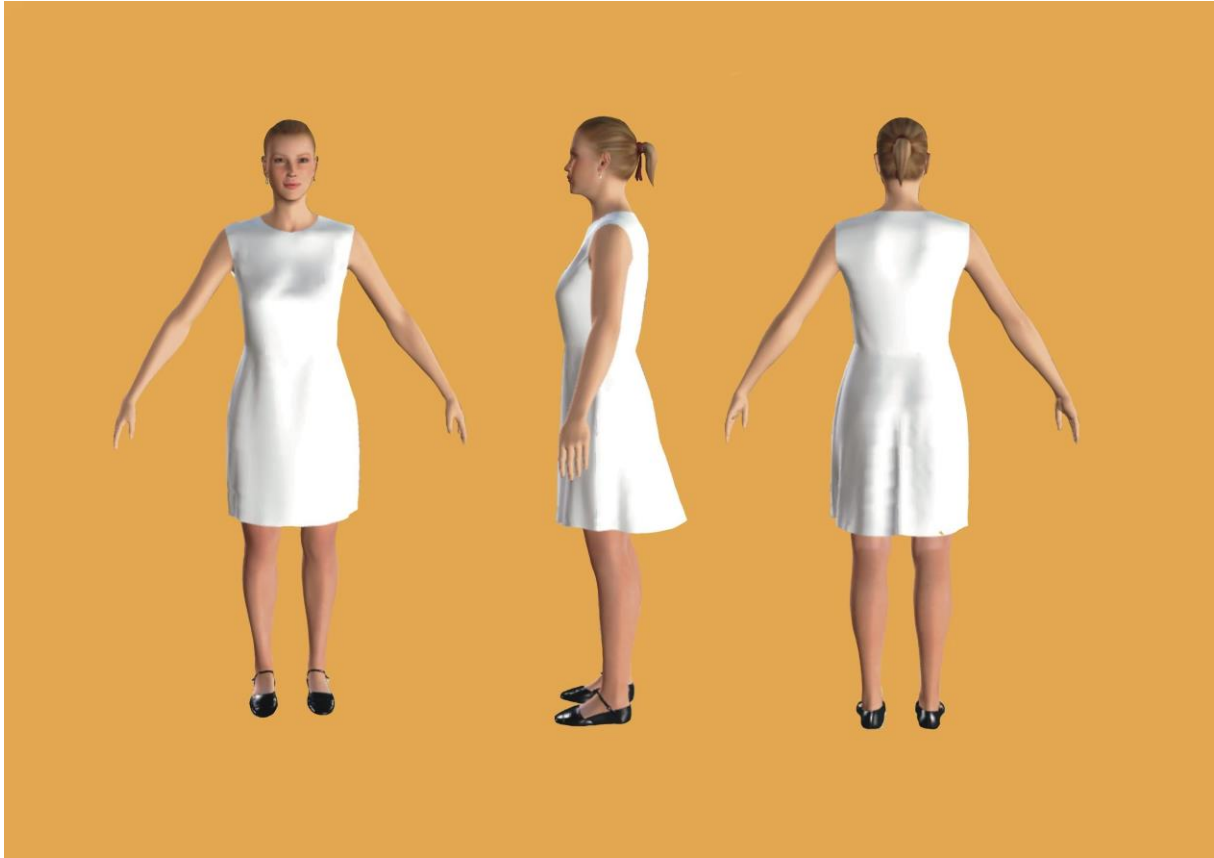
4.2.2 3D simulacija konstruiranog odjevnog predmeta

korišten za prikaz uzorka na materijalu Nakon temeljne konstrukcije odabranog odjevnog predmeta i modeliranja istog, upotrebljavamo zadane parametre za trodimenzionalan prikaz na virtualnoj lutci. Prilagodбом lutke/ modela kojeg upotrebljavamo u programu optitex možemo vrlo precizno prikazati gotov izmodeliranom odjevni predmet kako bismo se uvjerali da je cjelokupni kroj i svi njegovi krojni dijelovi ispravan . Također, u virtualnom trodimenzionalnom prikazu možemo odabrati teksture, vrste šavova i poruka, te razne karakteristike kako bismo dobili što vjerniji prikaz. Tada koristimo Pattern maker koji nam nudi mogućnosti ubacivanja svih vizualnih elemenata kao što je u ovom primjeru.

Način izvođenja:

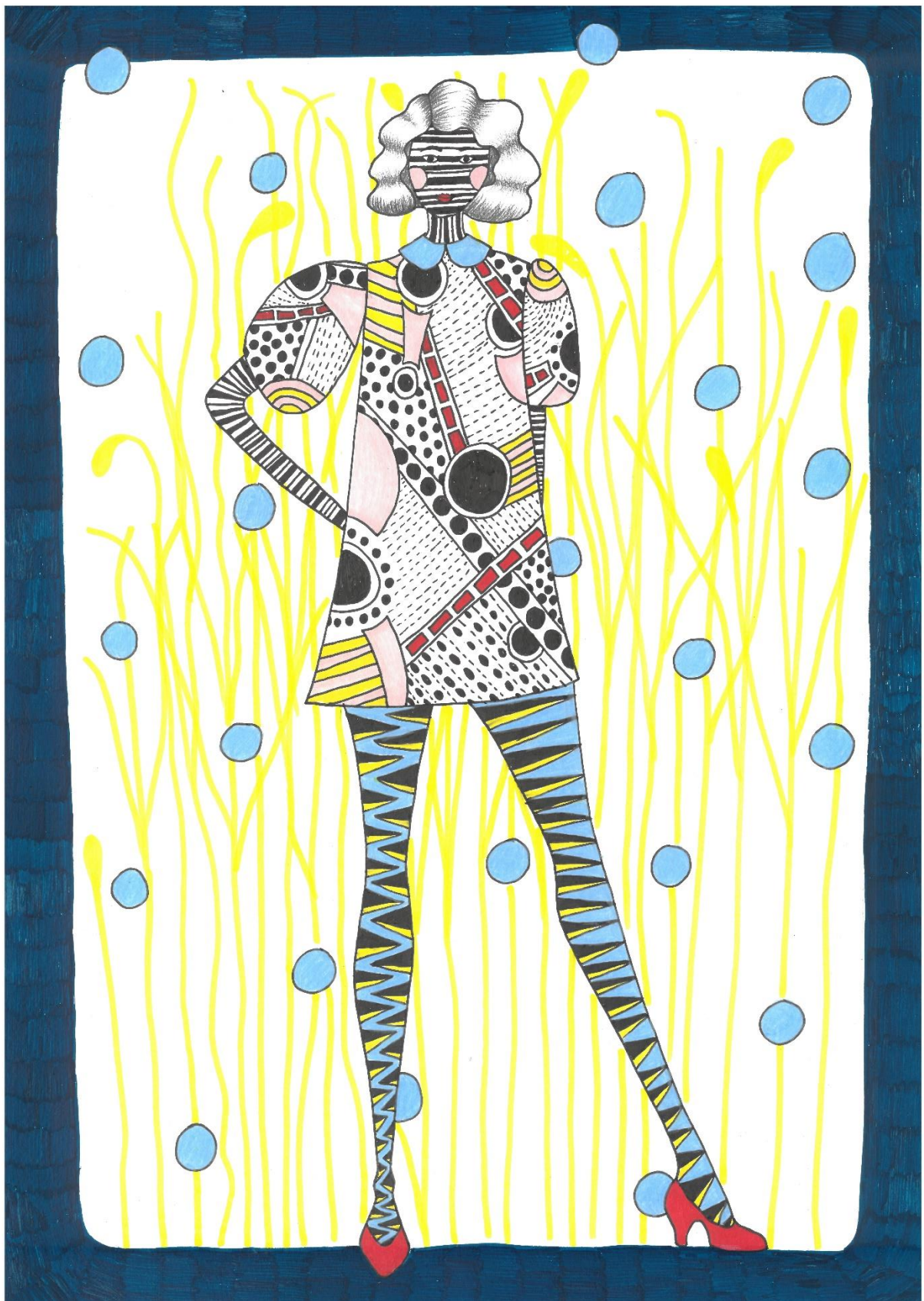
3D simulacija odjevnog predmeta započinje pripremom krojnih dijelova. Funkcijom *Set base line perpendicular* definira se smjer osnove okomito na odabranu liniju (odabirom prve I zadnje točke segmenta u smjeru kazaljke na satu). Rotacijom krojnog dijela rukava za 90 stupnjeva pozicioniramo ga u vodoravan položaj te nakon označavanja svih krojnih dijelova povećava se I pozicionira linija osnove na sredinu krojnog dijela funkcijom *New base line*. Funkcijom *Set*

half piece line otvara se simetrija preko odabranog segmenta (označava se odabirom prve I zadnje točke u smjeru kazaljke na satu). Nakon što su krojni dijelovi definirani, prilagođuju se tjelesne mjere 3D model te se definiraju 3D parametric krojnih dijelova. Cilindričnost prednjih dijelova treba biti 20%, stražnjeg dijela 30%, a rukava 80%. Funkcijom *Place cloth* otvaraju se svi krojni dijelovi u 3D random okruženju, a pri tome sustav početnu konstrukcijsku mrežu iz koje smo izdvojili krojne dijelove doživljava kao krojni dio te ju je potrebno ukloniti iz postavki za 3D simulaciju. Funkcijom *Ignore piece* isključuje se označeni krojni dio iz procesa simulacije te se nakon toga briše. S obzirom da je konstruirana samo polovica kroja potrebno je označiti krojne dijelove koji dolaze u paru. Krojni dio označimo lijevim klikom miša (lijevim klikom miša uz tipku Shift može se označiti više krojnih dijelova na koje se želi primjeniti ista funkcija). Izbornik svojstava krojnih dijelova otvara se duplim klikom na označeni krojni dio. Krojni dijelovi u paru se u izborniku svojstava označavaju kao Pair. Ukoliko se neki dijelovi ne pojavljuju u 3D prozoru potrebno je provjeriti 3D svojstva tog krojnog dijela te odznačiti funkciju *Ignore piece*. 3D pozicioniranje krojnih dijelova omogućuje pravilno spajanje krojnih dijelova oko modela tijela tijekom simulacije. Krojne dijelove treba postaviti na poziciju približnu onoj gdje se krojni dio treba nalaziti po završetku simulacije, a pri tome površine krojnih dijelova ne smiju jako probijati jedna kroz drugu ili površinu tijela. Za definiranje segmenata spajanja koriste se alati *Stitch* I *Show stitch mode*. Funkcija *Stitch* omogućava definiranje parova segmenata koji će se spojiti u procesu simulacije (pri tome se parovi segmenata na 2D prikazu krojnih dijelova označuju istom bojom. Funkcija *Show stitch mode* služi za označavanje segmenata spajanja kada mu se želi definirati neko svojstvo ili ga se želi obrisati. Funkcijom *Simulate draping* pokreće se 3D simulacija. Funkcija *Add circumference measure* služi za utvrđivanje komocije računalnog prototipa metodom presijecanja modela poprečnom ravninom. Definiranjem parametara fizikalnih I mehaničkih svojstava krojnih dijelova omogućuje se simulacija određene vrste tekstilnog materijala. Funkcijom *Tension map* analizira se istezanje tekstilnog materijala u smjeru potke. U izborniku *Shader* možemo aplicirati boje, uzorke i teksture, promijeniti boju šava, povećati ili smanjiti veličinu uzorka, aplicirati teksturu šava te aplicirati porubnu traku na duljini rukava.

Slika 17.: *Računalni 3D prikaz modela*

4.3 Serija modnih ilustracija inspiriranih radom Borisa Bućana

Slika 18. : modna ilustracija 1

Slika 19. : *Modna ilustracija 2*

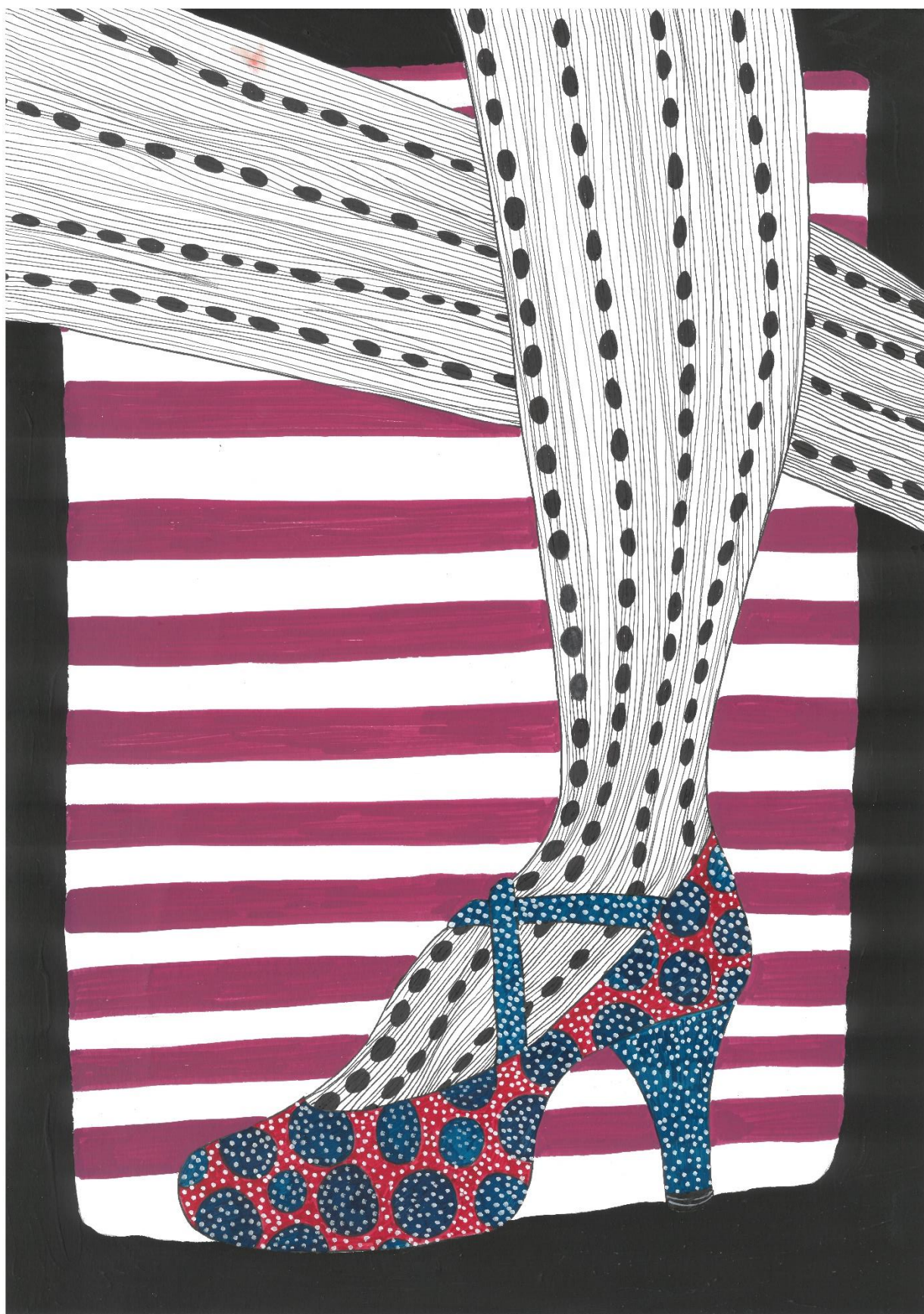

Slika 20. : *Modna ilustracija 3*

Slika 21. : Modna ilustracija 4

Slika 22. : Modna ilustracija 5

Slika 23. : *Modna ilustracija 6*

Slika 24. : Modna ilustracija 7

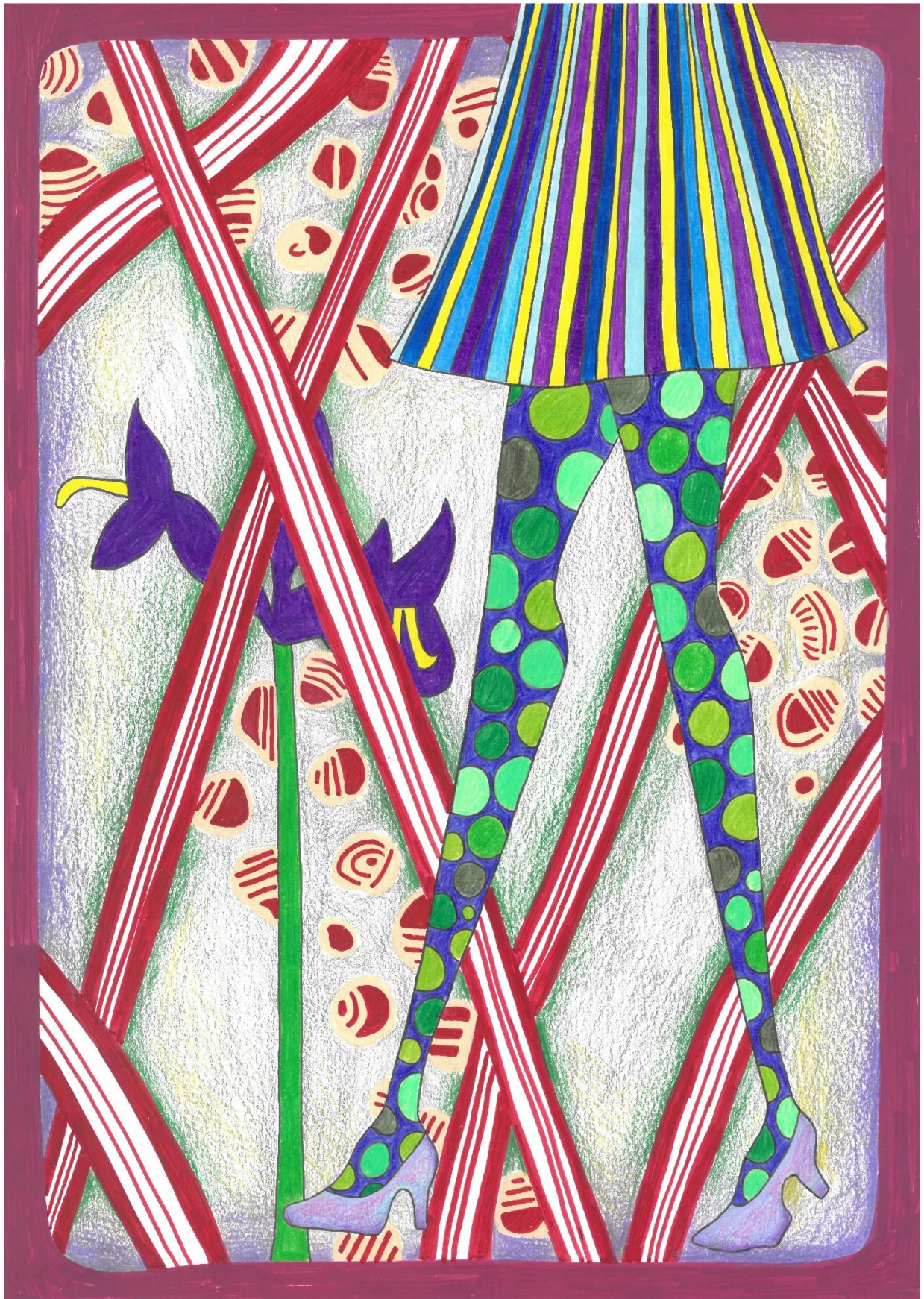
Slika 25. : Modna ilustracija 8

Slika 26. : Modna ilustracija 9

Slika 27. : Modna ilustracija 10

Slika 28. : Modna ilustracija 11

Slika 29. : *Modna ilustracija 12*

Slika 30. : *Modna ilustracija 13*

Slika 31. : Modna ilustracija 14

Slika 32. : *Modna ilustracija 15*

5. ZAKLJUČAK

Tijekom izrade modnih ilustracija došlo je do rekonponiranja Bućanovih djela i kolorističkih odnosa na vrlo zanimljive načine. Korištenjem okvira koji se ne rijetko pojavljuju u umjetnikovom radu dobiva se na dodatnoj stilizaciji modne figure ili elementa. Korištenjem odnosa crne i bijele uz nekoliko tonova jedne boje se vrlo uspješno dočarava odnos mode i umjetnosti. Same kompozicije nastaju vrlo iznenadno uz kvalitetno korištenje inspiracije kao plošno izražavanje. Posebna pažnja pridodana je samoj plošnosti te samim time zadržava stil kazališnih plakata u izvedbi Borisa Bućana. Modni dodatci kao i odjevni predmeti odlično se ističu na geometriziranim pozadinama uokvirenim prikladnim okvirima koji daju osjećaj cjeline. Igrom strogih geometriziranih ploha i fluidnih linija potiče se dinamičnost unutar modne kompozicije. Akter svake ilustracije jasno se prikazuje unutar kompozicije, no također se vješto uklapa u svoju okolinu. Cilj je bio stvoriti modne ilustracije koje neodoljivo podsjećaju na kazališne plakate, međutim također daju prizvuk umjetnosti sa pogledom kroz modu i sve njezine oblike.

6. POPIS VIZUALA

Slika 1. : Munsellova teorija boja

Izvor: <https://lms.su.edu.pk/lesson/1622/munsell-color-system> (6.9.2022.)

Slika 2. : Giovanni Boldini – Portret Gospođe

Izvor: <https://www.passionforpaintings.com/fr/painters/giovanni-boldini/portrait-of-mrs-howard-johnston-1906> (7.9.2022.)

Slika 3. : Domagoj Šokčević – Girl + Glasses

Izvor: Izravno od autora

Slika 4. : Portret Borisa Bućana i njegovo najnagrađivanije djelo

Izvor: <https://www.tportal.hr/kultura/clanak/zar-ptica-borisa-bucana-medu-300-najboljih-plakata-na-svijetu-20200803/print> (7.9.2022.)

Slika 5. : Glazbeni doživljaji – Boris Bućan

Izvor: <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=15299> (7.9.2022.)

Slika 6. : Pablo Picasso – Tri muzičara

Izvor: <https://www.pablocicasso.org/three-musicians.jsp> (7.9.2022.)

Slika 7. : Anđeo na mom ramenu – Boris Bućan

Izvor: <https://digitalna.nsk.hr/pb/?object=info&id=15261> (7.9.2022.)

Slika 8. : Žar ptica – Boris Bućan

Izvor: <https://alm.hr/umjetnici/bucan-boris> (7.9.2022.)

Slika 9. : Crnačka maska – moja cipela, Boris Bućan

Izvor: <https://alm.hr/umjetnine/prodaja/crnacka-maska-moja-cipela> (7.9.2022.)

Slika 10. : Plakat za operu *Nabucco*

Izvor: <https://slobodnadalmacija.hr/kultura/slikarstvo/splitski-plakati-borisa-bucana-osvojili-poljsku-1030434> (7.9.2022.)

Slika 11. : Muškarac na livadi – Boris Bućan

Izvor: <https://alm.hr/umjetnine/prodaja/muskarac-na-livadi> (7.9.2022.)

Slika 12. : Servis za kavu – Boris Bućan

Izvor: <https://alm.hr/umjetnine/prodaja/servis-za-kavu-bez-okvira> (7.9.2022.)

Slika 13. : Modna ilustracija – Tina Miličević

Izvor: autorsko djelo

Slika 14. : Skica 1

Izvor: autorsko djelo, računalna skica

Slika 15. : Temeljna konstrukcija ženske haljine

Izvor: autorsko djelo, računalni sustav Optitex

Slika 16. : Modelirani kroj ženske haljine prema odabranoj skici iz kolekcije

Izvor: autorsko djelo, računalni sustav Optitex

Slika 17. : Računalni 3D prikaz modela

Izvor: autorsko djelo u CAD programu, 3D Flattern

Slika 18. : Modna ilustracija 1

Izvor: autorsko djelo

Slika 19. : Modna ilustracija 2

Izvor: autorsko djelo

Slika 20. : Modna ilustracija 3

Izvor: autorsko djelo

Slika 21. : Modna ilustracija 4

Izvor: autorsko djelo

Slika 22. : Modna ilustracija 5

Izvor: autorsko djelo

Slika 23. : Modna ilustracija 6

Izvor: autorsko djelo

Slika 24. : Modna ilustracija 7

Izvor: autorsko djelo

Slika 25. : Modna ilustracija 8

Izvor: autorsko djelo

Slika 26. : Modna ilustracija 9

Izvor: autorsko djelo

Slika 27. : Modna ilustracija 10

Izvor: autorko djelo

Slika 28. : Modna ilustracija 11

Izvor: autosko djelo

Slika 29. : Modna ilustracija 12

Izvor: autorsko djelo

Slika 30. : Modna ilustracija 13

Izvor: autorsko djelo

Slika 31. : Modna ilustracija 14

Izvor: autorsko djelo

Slika 32. : Modna ilustracija 15

Izvor: autorsko djelo

7. POPIS LITERATURE

- [1] Boris Bučan : Žena na mjeseci – 2010. izdala Galerija Klovićevi Dvori
- [2] Vera Horvat Pintarić: Boris Bučan – Vuković & Runjić, 2012.
- [3] Sibila Petlevski : Boris Bučan – Visual art monography , KIGEN, 2004.
- [4] Vera Horvat Pintarić : Boris Bučan : Stakleni ljudi , Vuković & Runjić , 2013.
- [5] Nikola Tanhofer : O boji , Akademija dramske umjetnosti Sveučilišta u Zagrebu i Novi Liber d.o.o., Zagreb 2008.
- [6] Darko Ujević, Dubravko Rogale, Mirjana Hrastinski : Tehnike konstruiranja i modeliranja odjeće , Tekstilno tehnološki fakultet, Zrinski d.d. Čakovec, 2003.

Elektronski izvori:

- [7] <https://hrcak.srce.hr/112747> (17.8.2022.)
- [8] <https://hrcak.srce.hr/271796> (17.8.2022.)
- [9] <https://www.info.hazu.hr/clanovi/bucan-boris/> (17.8.2022)
- [10] <https://mrezadizajna.com/autor/boris-bucan> (18.8.2022.)
- [11] <https://www.moma.org/artists/840> (19.8.2022.)
- [12] <https://www.tate.org.uk/whats-on/tate-modern/world-goes-pop/artist-biography/boris-bucan> (20.8.2022.)
- [13] <http://www.vam.ac.uk/content/articles/f/fashion-drawing-in-the-20th-century/> (29.8.2022.)
- [14] <http://www.carolineso.com> (12.9.2022.)
- [15] <http://www.nadiaflower.com> (12.9.2022.)